

**Preporuke za
učenje i obrazovanje
odraslih¹**

Vodič za zagovaranje
2015 (UNESCO)

¹ Naslov izvornika „Recommendation on Adult Learning and Education 2015 (UNESCO)“

Preporuke za učenje i obrazovanje odraslih (ALE) 2015 (UNESCO)

Kontekst

Vrlo dugo su Preporuke za razvoj obrazovanja odraslih iz 1976. godine bile jedini normativni dokument o učenju i obrazovanju odraslih (ALE)² Iako nije obavezujućeg karaktera, ovaj dokument ipak ima određen politički uticaj. UNESCO-ove preporuke nude smjernice za politiku i praksu obrazovanja odraslih u državama članicama, pozivajući ih da poduzmu odgovarajuće zakonodavne mjere, u skladu s njihovim konstitucionalnim okvirima, i da efikasno implementiraju adekvatne politike učenja i obrazovanja odraslih.

Revizija Preporuka iz 1976. godine pokrenuta je 2009. od UNESCO-ovog Instituta za cjeloživotno učenje (UIL) i zasniva se na preporukama definiranim tokom posljednje dvije Međunarodne konferencije o obrazovanju odraslih (CONFINTEA V, 1997. i CONFINTEA VI, 2009.). Učesnici UNESCO-ove Generalne konferencije su se 2013. godine najzad složili oko revidiranog prijedloga. Proces revizije je proveden putem različitih mjera, uz konsultacije s državama članicama i drugim interesnim stranama, preklapajući se dijelom s debatom o internacionalnoj Razvojnoj agendi nakon 2015. Razvojna agenda je uticala i na aktualizirane preporuke tako što je ponovo istaknuta značajna uloga učenja i obrazovanja odraslih u Agendi održivog razvoja 2030.

Nove Preporuke za obrazovanje i učenje odraslih (RALE)

U novembru 2015. UNESCO-ova Generalna konferencija je usvojila nove Preporuke (RALE), koje sadrže detaljnu definiciju učenja i obrazovanja odraslih, ističući sržna područja vještina i učenja.

U RALE se predlaže sveobuhvatan i sistematski pristup učenju i obrazovanju odraslih, definirajući tri ključne oblasti učenja i vještina:

1. pismenost i bazične vještine
2. kontinuirano obrazovanje i stručne vještine
3. liberalno, popularno obrazovanje i obrazovanje u zajednici i građanske vještine

Prema RALE, svrha učenja i obrazovanja odraslih je:

- opskrbiti ljude neophodnim sposobnostima za ostvarivanje njihovih prava i preuzimanje kontrole nad vlastitim životima,
- promocija ličnog i profesionalnog razvoja putem aktivnog angažmana u društvu, zajednici i okolini,
- poticanje održivog i inkluzivnog ekonomskog rasta i pristojne perspektive za rad i zapošljavanje pojedinaca,
- zbog toga učenje i obrazovanje odraslih predstavlja ključno oruđe za suzbijanje siromaštva, unapređenje zdravlja i blagostanja i doprinos održivom društvu koje uči.

² http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=13096&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html

U Preporukama se definira šest ciljeva učenja i obrazovanja odraslih

- razvijati kapacitete pojedinca za kritičko razmišljanje i nezavisno i odgovorno djelovanje,
- jačati kapacitete za prilagođavanje promjenama, ali i oblikovanje promjena u oblasti ekonomije i svijeta rada,
- doprinijeti stvaranju društva koje uči, gdje svi pojedinci imaju priliku za učenje i ravnopravno učešće u procesima održivoga razvoja, kao i jačati solidarnost među ljudima i zajednicama,
- promovirati mirni suživot i ljudska prava,
- poticati stamenitost u mladima i odraslima,
- podizati svijest o značaju zaštite okoline.

Adult
Learning Society

RALE apelira na državne vlasti da poduzmu mjere u pet transverzalnih područja:

- politika,
- upravljanje,
- finansiranje,
- participacija, inkluzija i jednakost,
- kvalitet.

Vlade i međunarodne zajednice već poznaju ova područja djelovanja s obzirom na to da su definirana u Belémskom okviru za akciju (BFA), usvojenom na CONFINTEA-i VI 2009. godine. Dakle, RALE ima dosljedan i integrativan pristup koristeći BFA kao i druge međunarodne dokumente o obrazovanju.

Veze s drugim međunarodnim dokumentima (SDG, Obrazovanje 2030, BFA, GRALE)

RALE se može smatrati dodatnim oruđem i dokumentom međunarodne politike koji bi trebao pomoći državama članicama i organizacijama civilnog društva da osiguraju ispunjenje obaveza i ciljeva učenja i obrazovanja odraslih.

Godinu 2015. obilježila je nova obrazovna agenda za narednih 15 godina, usvajanjem Deklaracije UN-a „Transformacija našeg svijeta: Agenda za održivi razvoj 2030.“, koja uključuje obrazovanje kao 4. cilj održivog razvoja, te Incheonsku deklaraciju o obrazovanju 2030. usvojenu na Svjetskom forumu obrazovanja. Oba dokumenta tretiraju učenje i obrazovanje odraslih (ALE) kao i cjeloživotno učenje (LLL).

1) Ciljevi održivog razvoja

Uloženo je dosta napora nacionalnih, regionalnih i internacionalnih organizacija i mreža civilnog društva, UN-ovih agencija kao što je UIL i „zagovaračkih“ vlada da se učvrsti mjesto ALE i LLL u Agendi održivog razvoja 2030. Rezultati, za mnoge, nisu bili tako ambiciozni kao što se očekivalo. Uprkos tome, Agenda 2030. uključuje specifične ciljeve za ALE i ostavlja mjesta za više.

„Cilj 4. održivog razvoja (SDG - Sustainable Development Goals)³: Osigurati inkluzivno i kvalitetno obrazovanje i promovirati mogućnost cjeloživotnog učenja za sve“. Konkretnije se, između ostalog, namjerava ostvariti sljedeće:

- 4.3 Do kraja 2030. godine osigurati jednaku dostupnost povoljnog i kvalitetnog tehničkog, stručnog i tercijarnog obrazovanja, uključujući univerzitetsko, za sve žene i muškarce,
- 4.4 Do kraja 2030. godine znatno povećati broj mladih i odraslih s relevantnim vještinama, uključujući tehničke i stručne, za zapošljavanje, pristojne poslove i poduzetništvo,
- 4.6 Do kraja 2030. godine osigurati da svi mladi i znatan broj odraslih*, muškaraca i žena, postignu jezičku i numeričku pismenost.

***Kao organizacije civilnog društva mi moramo osporavati ideju o diferencijaciji ciljeva vezanih za pismenost mladih i odraslih. Pismenost je neophodan osnov za ostvarenje ljudskih prava i naš cilj bi trebao biti da svi mladi i odrasli postignu jezičku i numeričku pismenost.**

³ Pogledati: „Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development“, usvojenu u avgustu 2015. godine od Ujedinjenih nacija.

(http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E)

- 4.7 Do kraja 2030. godine osigurati da svi učenici steknu znanja i vještine potrebne za unapređenje održivog razvoja, između ostalog i putem obrazovanja za održivi razvoj i održive stilove života, rodnu ravnopravnost, promociju kulture mira i nenasilja, globalno građanstvo, kao i poštovanje kulturne različitosti i doprinosa kulture održivom razvoju.

Pismenost odraslih, životne i radne vještine i promocija mogućnosti za cjeloživotno učenje su integrativni dio SDG-a 4. Štaviše, obrazovanju odraslih je priznata ključna uloga za postizanje svih Ciljeva održivog razvoja⁴. Nadalje, „Akcioni okvir za obrazovanje 2030.“ je zasnovan na viziji obuhvaćenoj četvrtim Ciljem održivog razvoja.

2) Belémski okvir za akciju (BFA)

Već pomenuti Belémski okvir za akciju (BFA), kao rezultat šeste CONFINTEA-e (Internacionalne konferencije o obrazovanju odraslih) održane 2009. godine, nudi set preporuka za razvoj učenja i obrazovanja odraslih (ALE) u državama članicama UNESCO-a iz globalne perspektive. BFA se obavezuje na razvoj ALE u kontekstu cjeloživotnog učenja u pet akcionih oblasti:

⁴ Internacionalni savjet za obrazovanje odraslih (ICAE) (2015) „Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development – Response from the International Council for Adult Education.“

1. Politika

- (a) implementacija integrirane politike učenja i obrazovanja odraslih unutar okvira cjeloživotnog učenja,
- (b) kreiranje specifičnih i konkretnih akcionih planova za učenje i obrazovanje odraslih u skladu s EFA-om, UNLD-om, MDG-om i drugim nacionalnim i regionalnim razvojnim planovima, te LIFE aktivnostima ako se one provode,
- (c) osigurati da su učenje i obrazovanje odraslih uključeni u inicijativu „ONE United Nation“,
- (d) uspostavljanje prikladnih koordinacionih mehanizama, npr. komitetâ za monitoring, koji bi uključivali sve interesne strane aktivne u oblasti učenja i obrazovanja odraslih,
- (e) razvoj ili unapređenje struktura i mehanizama za priznavanje, validiranje i akreditiranje svih oblika učenja putem uspostavljanja ekvivalentnih okvira, kao što su kvalifikacijski okviri, koji obuhvataju informalno i neformalno učenje.

2. Upravljanje

- (a) stvaranje i održavanje mehanizama koji bi u razvoj, implementaciju i evaluaciju politika i programa učenja i obrazovanja odraslih uključivali kako vlasti na svim administrativnim nivoima tako i organizacije civilnog društva, socijalne partnere, privatni sektor, te društvene centre i organizacije koje se bave obrazovanjem odraslih,
- (b) preduzimanje mjera za izgradnju kapaciteta kako bi se podržalo konstruktivno sudjelovanje organizacija civilnog društva, društvenih centara i organizacija koje se bave obrazovanjem odraslih, u razvoju, implementaciji i evaluaciji politika i programa učenja i obrazovanja odraslih,
- (c) promocija i podrška međusektorskoj i međuministarskoj saradnji.

3. Finansiranje

- (a) implementacija sporazuma CONFINTEA-e VI kako bi se obezbijedilo najmanje 6 % bruto nacionalnog proizvoda za obrazovanje te povećala izdvajanja za učenje i obrazovanje odraslih,
- (b) prikupljanje i primjena postojećih resursa svih vladinih sektora kako bi se postigli ciljevi integrirane strategije učenja i obrazovanja odraslih,
- (c) kreiranje poticaja za promociju novih izvora finansiranja, npr. privatni sektor, nevladine organizacije, lokalne zajednice i pojedinci, bez predrasuda i prema principima jednakosti i inkluzije,
- (d) definiranje prioriteta u pogledu investicija u cjeloživotno obrazovanje žena i ruralne populacije.

4. Participacija, inkluzija i jednakost

- (a) promocija i pružanje podrške za jednaku dostupnost i učešće u učenju i obrazovanju odraslih putem dobro dizajniranih ciljanih aktivnosti programa, kao što su Sedmice obrazovanja odraslih i festivali učenja,
- (b) predviđanje i interveniranje u slučajevima obespravljenosti i nepovoljnog položaja određenih grupa, naročito u ranoj odrasloj dobi,
- (c) razvijanje materijala i metoda učenja i podučavanja koje priznaju i cijene starosjedilačka i lokalna znanja, metodologije i maternje jezike u programima učenja i obrazovanja odraslih,
- (d) unapređenje pristupa i participacije u svim programima učenja i obrazovanja odraslih za žene, imajući u vidu posebne zahtjeve i rodne specifičnosti,
- (e) finansijska podrška i sistematski fokus na marginalizirane grupe (npr. urođeničke skupine, imigrante, osobe s posebnim potrebama i ruralno stanovništvo) u svim obrazovnim politikama i pristupima koji uključuju besplatne programe ili čiju implementaciju sufinansira vlada, s poticajima za učenje kao što su stipendije i plaćena studijska odsustva.

5. Kvalitet

- (a) definiranje kriterija kvaliteta za kurikulume, materijale za učenje i metodologije podučavanja u programima obrazovanja odraslih, uzimajući u obzir ishode i mjere učinka,
- (b) unapređivanje treninga, izgradnja kapaciteta i profesionalizacija edukatora putem, između ostalog, partnerstava s visokoškolskim institucijama,
- (c) pružanje veće podrške interdisciplinarnim istraživanjima u oblasti učenja i obrazovanja odraslih, uz komplementarne sisteme menadžmenta znanja za prikupljanje, analizu i diseminaciju podataka i primjera dobrih praksi.

3) Poređenje SDG-a 4 i BFA-a

Sljedeća tabela upoređuje odredbe/obaveze definirane u SDG-u 4 i BFA-u vezane za učenje i obrazovanje odraslih (ALE).

	SDG 4	CONFINTEA-BFA
Pismenost	4.6 Do 2030. postići jezičku i numeričku pismenost svih mladih i značajnog dijela odraslih (muškaraca i žena).	<ul style="list-style-type: none"> • Funkcionalna pismenost • Pismenost kao kontinuum • Poziv zemljama da udvostruče napore kako bi se postiglo pedesetpostotno poboljšanje na nivoima pismenosti odraslih.
TVET (Technical and Vocational Education and Training - Tehničko i stručno obrazovanje i obučavanje)	4.3 Do 2030. obezbijediti svim muškarcima i ženama jednak pristup povoljnom i kvalitetnom tehničkom, stručnom i tercijarnom obrazovanju, uključujući univerzitetsko.	Prepoznaje da se većina ALE-ovih programa fokusira na TVET, te poziva na integriran pristup učenju i obrazovanju odraslih kako bi se unaprijedio razvoj svih aspekata ALE-a (ekonomija, održivost, zajednica, pojedinac).
Generalne odredbe o ALE-u (Adult Learning and Education - Učenje i obrazovanje odraslih)	4.4 Do 2030. obezbijediti svim muškarcima i ženama jednak pristup povoljnom i kvalitetnom tehničkom, stručnom i tercijarnom obrazovanju, uključujući univerzitetsko.	Razvija preporuke i strategije u oblasti politike po pitanju: <ul style="list-style-type: none"> • cjeloživotnog učenja • upravljanja • finansiranja • participacije, inkluzije i jednakosti • pismenosti odraslih • kvaliteta • monitoringa i implementacije.
GCED (Global Citizenship Education - Obrazovanje za globalno građanstvo), Obrazovanje za HR (Human Resources - Ljudski resursi) i ESD (Education for Sustainable Development - Obrazovanje za održivi razvoj)	4.7 Do 2030. osigurati da svi polaznici (učenici) stiču znanja i vještine potrebne za promociju održivog razvoja putem, između ostalog, obrazovanja za održivi razvoj i održive životne stilove, ljudska prava, rodnu ravnopravnost, promociju kulture mira i nenasilja, globalno građanstvo i uvažavanje kulture različitosti i doprinosa kulture održivom razvoju.	Učenje i obrazovanje odraslih obuhvata širok spektar sadržaja, uključujući pitanja struke, porodične pismenosti i obrazovanje porodica, građanstvo i mnoge druge oblasti... BFA također priznaje da neformalno obrazovanje pokriva oblasti kao što su ljudska prava, građanstvo, demokratija, osnaživanje žena, HIV-prevenција, zdravlje, zaštita okoliša i održivi razvoj.

4) GRALE

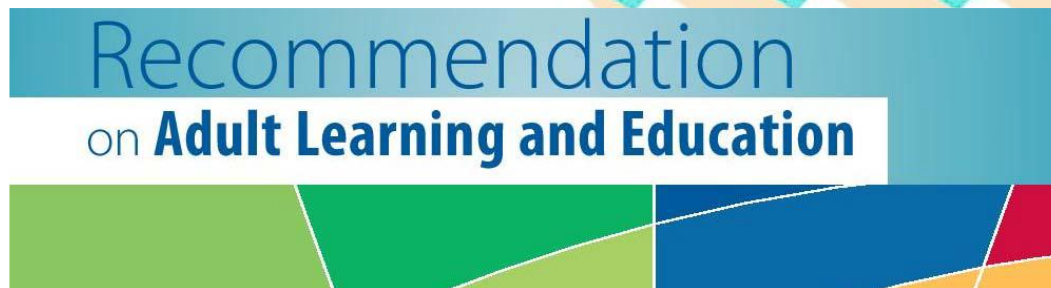
RALE (Recommendation on Adult Learning and Education) odnosno Preporuke za učenje i obrazovanje odraslih su komplementarne Globalnim izvještajima o učenju i obrazovanju odraslih (GRALE), koji su dio CONFINTEA procesa i prate implementaciju Belémskog okvira za akciju (BFA). Svi ovi mehanizmi omogućuju monitoring postignuća i napretka u implementaciji BFA od strane UNESCO-ovih zemalja članica.

Potreba za kohezijom i koordinacijom

ICAE (International Council for Adult Education) ističe potrebu za kohezijom i koordinacijom *Preporuka* s Agendom 2030 i Belémskim okvirom za akciju kako bi se osigurala efikasnost i efektivnost zagovaranja „rights-based“ pristupa (normativni okvir zasnovan na međunarodno priznatim ljudskim pravima) obrazovanju za sve. Nadalje, integrativan i koordiniran pristup u dokumentima i agendama omogućava bolju primjenu međunarodnih alata (mehanizama) za monitoring učenja i obrazovanja odraslih, SDG-a i Agende za obrazovanje 2030.

Ovi alati uključuju:

- Globalni izvještaj o učenju i obrazovanju odraslih
- Globalni izvještaj praćenja obrazovanja
- Dobrovoljne nacionalne izvještaje o Političkom forumu na visokom nivou za održivi razvoj i
- Nacionalne i Regionalne konsultacije o Obrazovanju 2030. i Ciljevima održivog razvoja.

Želimo istaknuti važnost dokumenata kao što su RALE i GRALE za prikaz doprinosa učenja i obrazovanja odraslih održivom razvoju. Kao i BFA, Agenda održivog razvoja te CONFINTEA V i VI, RALE je ključni dokument u pogledu promocije rights-based pristupa obrazovanju.

Službeni referentni dokumenti:

- [UNESCO Recommendation on Adult Learning and Education \(2015\)](#)
- [CONFINTEA VI – Belém Framework for Action](#)
- [Global Education Report on Adult Learning and Education III \(2016\)](#)
- [Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development](#)
- [World Education Forum's Incheon Declaration and Education 2030 Framework for Action \(2015\)](#)

NESLUŽBENI PREVOD
DVV INTERNATIONAL - URED ZA BOSNU I HERCEGOVINU

International Council for Adult Education

www.ICAE.global
Facebook: ICAEGlobal
Twitter: @ICAEGlobal
December 2016